HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

SHAS MOZNAIM

ומתניתין כגון דאמר לה הריני נזיר ואת מאי משום הכי מיפר את שלה ושלו קיים:

מתני' (א)[א]האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים [ב]ה"ז סופגת את הארבעים (ג)[ג]הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים רבי יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים [ג]תספוג [ד]מכת מרדות: **גמ'** [ה]ת"ר [1]אישה הפרם וה' יסלח לה (א) באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא צריכה כפרה וסליחה [ו]וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון כפרה וסליחה המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיוצא בדבר אתה אומר [2]ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב אמר קרא ונשא עונו מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן (ב) ונשא עונו המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה על דבר זה ידוו הדווים וכל הני למה לי צריכין דאי תנא גבי אשה התם הוא דבעיא כפרה וסליחה משום דמעיקרא לאיסורא איכוון אבל חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלהיתרא איכוון לא בעי כפרה וסליחה ואי איתמר הדא דאיכא איסורא אבל אשה דהפר לה בעלה דהתירא לא תיבעי כפרה וסליחה ואי איתמר הני תרתי הוה אמינא הני תרתי הוא דסגי להון בכפרה וסליחה דלא איקבע איסורא אבל [ז]שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דאיקבע איסורא לא סגי ליה בכפרה וסליחה קמ"ל דלא שנא [ח]אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב [3]כי ישרים דרכי ה' (ג) וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהן אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה וצדיקים ילכו בם וזה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם [ט]אמר ליה ר"ל האי רשע קרית ליה נהי דלא קא עביד מצוה מן המובחר פסח מיהא קא עביד אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו וזה אשתו ואחותו עמו לזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך הכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו עמו הן שנתכוונו לשם מצוה וצדיקים ילכו בם הוא שנתכוין לשם עבירה ופושעים יכשלו בם ודלמא הוא נמי לשום מצוה איכוין [י]אמר רבי יוחנן כל הפסוק הזה על שם עבירה נאמר [4]וישא לוט [5]ותשא אשת אדוניו את עיניה [את עיניו] [6]כי היא ישרה בעיני וירא [7]וירא אותה שכם בן חמור את כל ככר הירדן [8]כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה [9]אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושיקויי והא מינס אניס תנא משום רבי יוסי בר רב חוני למה נקוד על וי"ו [10]ובקומה של בכירה לומר שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי הוה ליה למיעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי למישתי חמרא: [כ]דרש רבא מאי דכתיב [11]אח נפשע מקרית עוז

ומדינים

ומתניתין [א] **דאמר הריני נזיר לגמרי ואת מאי.** כלומר ואת מי הוית נזירה והלכך אי אמרה אמן דניחא לה בנזירות הרי בעל יכול להפר לפי שלא תלה נדרו בנדרה [ו] ב](ומתני' (ד) דקתני דיכול להפר את שלה וברייתא ג]קתני דשניהן [ז]יכול להפר): **מתני' הרי זו סופגת את הארבעים.** מפרש לה לעיל (כא:): **רבי יהודה אומר תספוג מכת מרדות.** אם לא נתחייבה במלקות מן התורה תהא לוקה מכות מדרבנן כדי להוכיחה שלא תהא מזידה: **גמ' ת"ר אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר.** אם באשה שנדרה והפר לה בעלה א] סליחה זו למה אלא כו' ד] ע"כ באשה שהפר לה בעלה [ה] והיא לא ידעה הכתוב מדבר דהא כבר כתיב ואם ביום שמוע אישה יניא אותה (מ) דהיינו שהפר לה בידיעתה: **מי שנתכוון לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה** גרסי': **המתכוון לאכול בשר חזיר** ו] גרסי': **דמעיקרא לאיסורא איכוון.** דהא לא ידעה דהפר לה בעלה ז] ומשום הכי צריכה כפרה וסליחה: **אבל אשה דהפר לה בעלה.** דקאי גבה בהתירא אימא לא תיבעי סליחה: **דלא איקבע איסורא.** דהוא סבור דשומן הוא: **אבל בשתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן.** כההיא דאיסי בן יהודה: **דאיקבע איסורא.** דהא מיהא הוה ידע דחדא מינייהו של חלב: **אימא לא תסגי ליה בכפרה וסליחה.** דכמזיד דמי: **קמ"ל דלא שנא.** ידע ח] כולו ולא שנא ידע ט] מקצתו מביא אשם תלוי ומתכפר לו: **ואחד אכלו לשם אכילה גסה.** ב] או מחמת תאוה שאכלו ברעבון: **מי דמי אנן אמרינן דבחד דרך.** הולך אחד ונכשל אחד: **והכא שני דרכים.** אשתו ואחותו דלזה נזדמנה לו אשתו ולזה אחותו: **כל הפסוק הזה לשום עבירה נאמר.** ולכך אי אתה יכול לדונו לכף זכות: (י) **אח נפשע זה לוט.** שנקרא אח לאברהם כדכתיב י] אל נא תהי מריבה וגו' כי אנשים אחים אנחנו (בראשית יג): **מקרית עוז זה אברהם.** דכתיב הביטו אל צור חוצבתם (ישעיה נא):

ומדיינים

באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר. דאי ידעה אמאי צריכה סליחה וכפרה לכפר:

והוא לא ידע ואשם ונשא עונו. בקרא דאשם תלוי כתיב: ועלה בידו בשר חזיר. כגון חתיכה אחת ספק היא של חלב וספק היא של שומן דס"ל לת"ק דאשם תלוי אפילו אחתיכה אחת מיחייב (ס):

איסי בן יהודה אומר ג] [ולא ידע ואשם ונשא עונו]. ולא פי' קרא כדלעיל אלא כגון ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דס"ל לאיסי בן יהודה דלא מיחייב אשם תלוי אלא אחתיכה אחת משתי חתיכות: **על** דבר זה ד] ידו"ו. ראשי התיבות ידע ואשם ונשא הכתוב מדבר באשם תלוי: **פסח** מיהא קעביד. משמע דאכילה גסה שמה אכילה וקשה דבפרק בתרא דיומא (דף פ:) קאמרי' האוכל אכילה גסה ביה"כ פטור דלא שמה אכילה ואומר ר"ת דתרי ענייני אכילות גסות יש וההוא [דיומא] כגון שנפשו קצה באכילה ה] מרוב שובעו והכא שאין נפשו קצה אלא שאינו רעב לאכול לתיאבון (ע): **מי** דמי אנן חד דרך קאמרינן. שהצדיק הולך בו והרשע נכשל באותו דרך עצמו [והכא] הם שני דרכים שזה בא על אשתו וזה בא על אחותו: **ללוט** ושתי בנותיו הוא שנתכוון לעבירה ופושעים יכשלו בם. והיינו כמ"ד בפרק ד' מיתות (סנהדרין נח:) עובד כוכבים אסור בבתו ואפילו למ"ד מותר כבר פירשו [האומות] מעצמן מעריות: **ודלמא** איהו נמי לשם שמים מכוון. שלא מצינו בו שהיה שטוף בזימה ומשני אדרבה שטוף היה שנאמר וישא לוט וכל הפסוק דרשינן לעבירה:

והא מינס קאנים. שהרי השקוהו יין ובהאי עובדא לא היה כוונתו לעבירה כלל ואמאי קרית ליה פושע: **למה** נקוד על וי"ו דובקומה לומר לך (פ) דהרי הוא כמאן דליתיה דבקומה ידע: (צ) **אח** נפשע מקרית עוז זה לוט. שנקרא אח לאברהם כדכתיב כי אנשים אחים אנחנו מקרית עוז זה אברהם כדכתיב הביטו אל צור חוצבתם:

ומדיינים

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פי"ב מהל' נדרים הלכ' יט סמג לאוין רמ:

יח ב ג מיי' שם הלכה יח:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם הָפֵר יָפֵר אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיְיָ יִסְלַח לָהּ: במדבר ל יג
2. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
3. מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ צַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם: הושע יד י
4. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: בראשית יג י
5. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי: בראשית לט ז
6. וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הַאֵין בִּבְנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְעֵינָי: שופטים יד ג
7. וַיַּרְא אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ: בראשית לד ב
8. כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָצוּד: משלי ו כו
9. כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי: הושע ב ז
10. וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה הוּא וַתָּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ: בראשית יט לג
11. אָח נִפְשָׁע מִקִּרְיַת עֹז וּמִדְיָנִים כִּבְרִיחַ אַרְמוֹן: משלי יח יט

◆

פי' הרא"ש

בהפרתה. אפי' תימא כדקתני ברייתא ומתני' כגון דאמר לה הריני נזיר ואת [מאי] בתמיה כלו' דרך שאלה שאל לה ואת מה בדעתיך ולא שתלה נדרו בנדרה: אשה הפרם וה' יסלח לה באשה שהפר לה בעלה וכו'. תימה אמאי שבק תנא תרי קראי קמאי וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה ועוד קרא אחרינא והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ונקט האי קרא בתרא ועוד הני ג' קראי למה לי דהנך ג' קראי דמייתי בשמעתי' עביד להו צריכותא וצ"ע. ואיכא [למימר] דהא קרא עדיפא ליה לאתויי משום דאשתו כגופו דמיא וקצת ברור לה שהפר לה ביום שמעו ואפ"ה צריך כפרה. אבל בתו לא ברור לה כולי האי שאביה הפר לה. וקרא מציעאה נמי איירי בנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ולא ברור לה כולי האי והשתא נמי ניחא דצריכי הני ג' קראי: כיוצא בדבר אתה אומר והוא לא ידע ואשם. גבי אשם תלוי כתי' ודריש לה ר' עקיבא בחתיכה אחת וקרא תניינא א) דריש ליה איסי בן יהודה לב' חתיכות ותרווייהו צריכי כדמפ': אבל ב' חתיכות דאיקבע איסורא. ולא הוצרך התלמוד לומר ואי אתמר ב' חתיכות דמשמע דקרא לא משתמע ב' חתיכות אלא מיתורא דרשי' ליה: נהי דלא עביד פסח מן המובחר מצוה מיהא קעביד. וא"ת והא משמע פ' הגוזל קמא דאכילה גסה לא שמה אכיל וא"כ איסור עביד שלא יצא ידי חובתו. וי"ל דהכי קאמר נהי דלא יצא ידי חובתו מאכילת פסח רשע קרי' ליה מה היה יכול לעשות אם הוא כבר שבע אין לו מלמנע מלאכול ואין ראוי לקרותו רשע אם אכלו. ור"ת תירץ דתרי גווני אכילה גסה הוו התם מיירי שהוא כבר שבע שהוא קץ באוכל ומה שהיה אוכל אינו נהנה ממנו כלל. ובההיא אמרי' האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור והכא מיירי שהוא שבע הרבה אבל אינו קץ במאכל: חדא דרך. שהצדיק הולך בו ואינו נכשל והרשע נכשל והכא ב' דרכים זה בא על אשתו וזה בא על אחותו: הוא שנתכוון לשם עבירה כמ"ד ביבמות גוי אסור בבתו ואפי' למ"ד מותר מדור המבול ואילך נדרו עליהם נדר עתה ופרשו מרוב עריות. שהרי אם לא פירשו לא הי' צריכים להשקותו יין: אח נפשע זה לוט שפירש מאברהם שנא' כי אנשים אחים אנחנו. מקרית עוז זה אברהם דכתיב ביה הביטו אל צור חוצבתם שע"י המריבה שפירש מאברהם גרם לו להיות שכן לאנשי סדום

מסורת הש"ס

(א) לעיל כא: נדרים פב:, (ב) [התוספות ממשנה זו נמלאים לעיל כ:], (ג) לעיל שם נדרים פג., (ד) [שבת מ: וש"נ], (ה) קדושין פא:, (ו) [תוספתא פ"ג], (ז) [כריתות יח.], (ח) הוריות י:, (ט) גי' ע"י לא ס"ד דאמר ר' יוחנן, (י) הוריות י:, (כ) ס"א נמחק, (ל) ועי' א"מ מגיה דשניהם אסורים ואינו יכול להפר ושייך לעיל בקושיא, (מ) [במדבר ל], (נ) מכאן שייך לע"ב, (ס) [כריתות יז:], (ע) [וע"ע תוס' יבמות מ. ותוס' ב"ק קי. ד"ה אכילה ותוס' פסחים קז: ד"ה דלמא], (פ) [עי' ח"א בהוריות פרק ג דף י:], (צ) שייך לע"ב,

◆

נוסחת הריב"ן

א] ומתניתין כגון דאמר: ב] מתני': ג] דקתני דשניהן אין יכול: ד] ע"א: ה] (והיא לא ידעה) ליתא בכ"י: ו] ועלה בידו בשר חזיר גרסינן: ז] ואפילו הכי [ול"ע]: ח] כולן: ט] את מקלתן: י] כדכתיב כי אנשים אחים כו':

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שהפר: (ב) שם ואחת של שומן אמר קרא ונשא עונו: (ג) שם ישרים דרכי ה' צדיקים כל"ל ואות ו' נמחק: (ד) רש"י ד"ה ומתני' וכו' ומתניתין קתני דיכול להפר את שלה ושלו קיים וברייתא:

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר ליה ר"ל האי רשע קרית ליה. עיין טורי אבן ר"ה דף כט ע"א ד"ה איכוון:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ת"ר וכו' סליחה זו וכו'. נ"ב עי' א"מ: ב] ד"ה ואחד אכלו לשם אכילה גסה מחמת תאוה שאוכלו ברעבון כצ"ל. ונ"ב עי' א"מ דכוונת רש"י בזה ליישב קושית התוס' בד"ה פסח ודו"ק: ג] תוס' ד"ה איסי בן יהודה אומר ולא. הוי"ו מן ולא נמחק. ונ"ב והוא לא: ד] ד"ה על דבר וכו'. נ"ב עי' א"מ מ"ש על מהרש"א בקידושין ועל התוס' כאן: ה] ד"ה פסח כו' מרוב שובעו. נ"ב עי' א"מ:

◆

מוסף רש"י

מכת מרדות. רדוי (שבת מ:) לאו מלקות ארבעים הוא אלא מכת מרדות, מכת רידוי מדרבנן (יבמות נב.) רידוי בתוכחה שלא ירגיל בזה, ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו (חולין קמא:).

אישה הפרם וה' יסלח לה. אע"פ שאישה הפרה צריכין סליחה, במה הכתוב מדבר, מאחר שאישה הפרה מה שעברה ומה זו סליחה (קדושין פא:). **והיא לא ידעה.** והיא שותה ביין מיד ואף על פי שבהיתר, כיון שהיא לאיסור נתכוונה צריכה סליחה (שם). **על דבר זה ידוו הדווים.** שיש להם לב לדוות ידוו על זה, שאינו מתכוין ויש כאן נשיאות עון (שם). **לשם אכילה גסה.** שלא לשום מצוה אלא נתכוין לאוכלו לשם קינוח סעודה (הוריות י:). **אנן קאמרינן חדא דרך.** דזה ילך בה וזה יכשל בה, **הכא שני דרכים.** דלזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו (שם).

א) נראה דרבינו היה גורס בדברי איסי והוא לא ידע ונסלח לו ומה מי שנתכוון וכו' והוא קרא תניינא דכתיב נמי באשם תלוי בסוף הפרשה.